

คำวินิจฉัยของ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๖๑/๒๕๔๘

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของห้างหุ้นส่วนจำกัด ตาลสุ่มแก้วพรหม จำเลยที่หนึ่ง นางวรรณภา แก้วพรหม จำเลยที่สอง นายสมภาร แก้วพรหม จำเลยที่สาม ในคดีแพ่งหมายเลขคำที่ ๗๓๗/๒๕๔๔ ของศาลจังหวัดอุบลราชธานี ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงโดยสรุป ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัด ตาลสุ่มแก้วพรหม จำเลยที่หนึ่ง นางวรรณภา แก้วพรหม จำเลยที่สอง นายสมภาร แก้วพรหม จำเลยที่สาม ต่อศาลจังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะความผิดกู้ยืม ค่าประกัน บังคับจำนอง ขอให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระหนี้แก่โจทก์ เป็นเงินจำนวน ๕,๔๒๖,๘๘๐.๘๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๔ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๓,๒๐๐,๐๐๐ บาท หากจำเลยทั้งสามไม่ชำระหนี้ดังกล่าวให้บังคับจำนองยึดที่ดินรวม ๖ แปลง พร้อมสิ่งปลูกสร้างในที่ดินออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์หากได้เงินสุทธิไม่พอชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์สินอื่น ๆ ของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบถ้วน

จำเลยทั้งสามให้การต่อสู้ฟ้องของโจทก์หลายประการ

ต่อมา บริษัทบริหารสินทรัพย์เพชรบุรี จำกัด เข้าสวมสิทธิ์เป็นโจทก์แทนธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)

ศาลจังหวัดอุบลราชธานีได้มีคำสั่งระหว่างการพิจารณาให้งดสืบพยานจำเลย เนื่องจากพฤติการณ์การต่อสู้คดีของจำเลยทั้งสามเป็นการประวิงคดี จึงไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีและถือว่าจำเลยทั้งสามไม่คิดใจสืบพยานจำเลย คดีเสร็จการพิจารณา และพิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระเงิน ๓,๒๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นไปจนกว่าชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยทั้งสามยื่นอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลจังหวัดอุบลราชธานี ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มีคำสั่งยกคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้งดสืบพยานจำเลยทั้งสามและมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นนัดสืบพยานจำเลยทั้งสามต่อไป

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ จำเลยทั้งสามต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ เมื่อจำเลยทั้งสามอุทธรณ์คำสั่งโดยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว จึงเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบแม้ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสาม ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ก็ไม่รับวินิจฉัยให้ พิพากษายกอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสาม

จำเลยทั้งสามยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พร้อมยื่นคำร้องต่อศาลโต้แย้งบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เนื่องจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแก่บุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและบุคคลที่มีฐานะยากจน ย่อมไม่มีเงินมาวางและไม่ได้รับความเป็นธรรมที่จะได้รับความคุ้มครองจากศาลยุติธรรมในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้ว เมื่อจำเลยทั้งสามยื่นคำร้องและโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่กำหนดให้มีการวางเงินพร้อมกับยื่นอุทธรณ์คำสั่ง ซึ่งบุคคลที่มีฐานะยากจน ย่อมไม่มีเงินมาวาง ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่จะใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติขัดต่อความเป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และศาลฎีกาเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นของจำเลยทั้งสามเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๘ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ฯ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๒๒๕ “การอุทธรณ์นั้นให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นสำเนาอุทธรณ์ต่อศาลเพื่อส่งให้แก่จำเลยอุทธรณ์ (คือฝ่ายโจทก์หรือจำเลยความเดิมซึ่งเป็นฝ่ายที่มีได้อุทธรณ์ความนั้น) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓๕ และมาตรา ๒๓๖”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของจำเลยกรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่กำหนดให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ในประเด็นไม่ได้รับความเป็นธรรมที่จะใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งบุคคลที่มีฐานะยากจนย่อมไม่มีเงินมาวาง และถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งข้อโต้แย้งของจำเลยดังกล่าวมีความประสงค์ให้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง กรณีไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และวรรคสาม กรณีเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจเท่านั้น ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสอง เกี่ยวกับชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และวรรคสี่ เกี่ยวกับมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้น... ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ ไม่มีประเด็นที่จำเลยโต้แย้ง และเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ไม่มีประเด็นที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๐ วรรคสองและวรรคสี่ สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง
บัญญัติให้บุคคลเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ส่วนประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้
แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย เงินค่าธรรมเนียม
หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ซึ่งในคดีที่พิพาทระหว่างเอกชนต่อเอกชน และนำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรม
ย่อมมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทั้งโจทก์และจำเลย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕
ถึงมาตรา ๑๖๕ จึงกำหนดวิธีปฏิบัติในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมและค่าธรรมเนียมศาลไว้ เพื่อความเป็นธรรม
แก่โจทก์และจำเลย โดยให้ศาลใช้ดุลพินิจตามที่เห็นสมควร และตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๖๑ วรรคสอง ค่าธรรมเนียมเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม ซึ่งความรับผิดชอบ
ในค่าฤชาธรรมเนียมที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๑ ถึงมาตรา ๑๖๕ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง โดยเฉพาะมาตรา ๑๖๑ ให้อำนาจศาลพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีนั้นเสียค่าฤชาธรรมเนียม
ทั้งปวง หรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายเสียค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตน หรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียม
ทั้งปวง ซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายเสียไปก็ได้ ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริต
ในการสู้ความ หรือการดำเนินคดีของคู่ความทั้งปวง บทบัญญัติดังกล่าวให้ความคุ้มครองแก่คู่ความเสมอกัน
โดยเฉพาะการใช้สิทธิอุทธรณ์ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง
ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้น เพื่อเป็นหลักประกันแก่คู่ความไม่ว่าโจทก์หรือ
จำเลยให้ได้รับการเยียวยาตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล รวมทั้งการใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษา
หรือคำสั่งของศาล ซึ่งมีผลให้การปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลต้องล่าช้าออกไป

นอกจากนั้น การจะถือว่ามี การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง
ในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะคู่ความซึ่งเป็นคนยากจนไม่สามารถนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้
ให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นเห็นว่า คู่ความมีสิทธิฟ้อง
หรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถ ซึ่งรวมถึงการใช้สิทธิในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาด้วยข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติ
ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล
เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ จึงไม่อาจโต้แย้งได้เพราะประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม บัญญัติให้คู่ความที่มีฐานะยากจนสามารถฟ้องหรือต่อสู้

ความอย่างคนอนาถา รวมทั้งฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาอย่างคนอนาถา เพื่อให้ศาลพิจารณาไต่สวนและสั่งให้ คู่ความฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถาได้ และเมื่อพิจารณาความมุ่งหมายของประมวลกฎหมายวิธี พิเคราะห์ความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความ อีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น มาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย บทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ ทั้งโจทก์และจำเลย โดยศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมเพื่อให้คู่ความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึง เหตุสมควรและความสุจริตในการสู้ความ บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวยอมให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความ ทั้งโจทก์และจำเลยเสมอกัน มิได้มีการเลือกปฏิบัติแต่ประการใด แต่กลับเป็นหลักประกันในการปฏิบัติ ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ดังนั้น เมื่อผู้อุทธรณ์ไม่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วยและผู้อุทธรณ์มิได้ใช้สิทธิของอุทธรณ์ อย่างคนอนาถา ย่อมแสดงว่าผู้อุทธรณ์ไม่ใช่หลักเกณฑ์ของกฎหมายเพื่อแก้ปัญหา กรณีคู่ความเป็นคน ยากจนไม่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ จึงให้ ความคุ้มครองคู่ความไม่ว่าโจทก์หรือจำเลยเท่าเทียมกันและมิได้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจตามเหตุผลที่จำเลยโต้แย้ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

นายสุธี สุทธิสมบุรณ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ